

בית הדין האזורי לעבודה ירושלים

ב"ל 1659-09-19

11 מרץ 2021

לפני:

כב' השופטת הבכירה יפה שטיין

התובעת

הילה אסקיו

ע"י ב"כ: עו"ד עלא זחאלקה

-

הנתבע

המוסד לביטוח לאומי

ע"י ב"כ: עו"ד אילנה חלפון

חקיקה שאוזכרה:

[תקנות הביטוח הלאומי \(מקדמות\), תשמ"ד-1984: סע' 11](#)**פסק דין**

1. בתיק זה התעוררה השאלה מהי ההכנסה שעל בסיסה יש לחשב את קצבת התלויים, המגיעים לתובעת ולילדיה הקטינים, האם לפי שנת המס של שנת 2016, כפי שחושב, או ע"פ שנת המס 2017, כטענת התובעת.

2. הרקע לתביעה:

א. התובעת התאלמנה מבעלה המנוח אלון אסקיו ז"ל (להלן: המנוח), ביום 2.11.17 בעקבות תאונה שהוכרה כתאונת עבודה. לתובעת ילדים קטינים והתביעה מוגשת על ידה גם בשם הקטינים - מכוח היותה אפוטרופסית עליהם.

ב. למנוח היה עסק עצמאי בתחום הסנפלינג (תחום עיסוק עונתי בעיקרו) ובנוסף עבד המנוח כשכיר. המנוח שילם מסים כדין, כאשר מועד פטירתו היה סמוך לסיום שנת המס.

ג. הנתבע קבע את גובה קיצבת התלויים בהתאם לשומת המס של שנת 2015, אשר עמדה על סך של 54,000 ₪ (לאחר הפחתת דמי הביטוח- בקשר לעבודתו כעצמאי). בהמשך תיקן הנתבע וחישב את קצבת התלויים על שומת המס של שנת 2016 שהוכרה ע"י רשויות המס ב- 15.10.17, ואשר עמדה על סך של 78,823 ₪. טענת ב"כ התובעת כי על הנתבע היה לבסס את חישוביו על ההכנסות לשנת 2017 (שלקראת סופה נפטר המנוח) נדחתה ע"י הנתבע, ולפיכך הוגשה תביעה זו.

3. עיקר טענות ב"כ התובעת:

- א. המנוח עסק בעסק עצמאי ובד בבד הפחית את עבודתו כשכיר, על מנת לבסס את עיסוקו. למרבה הצער, המנוח נפטר בסמוך למועד סיומה של שנת המס של 2017. בנסיבות אלו היה על הנתבע לבסס את חישובו על שומת המס שהוגשה בעניין שנת 2017 (כשהכנסות בשנה זו היו גבוהות לאין שיעור מהכנסותיו בשנים 2015 ו-2016).
- ב. הנתבע התעלם לחלוטין מנתוני הכנסות המנוח לשנת המס 2017 שעמדו על סך של 163,771 ₪ - כפי שדווחו בזמן אמת. על הנתבע היה לאמץ את הנתונים המבססים את הכנסת המנוח לשנת המס 2017 ואשר שיקפו נכונה את יכולת השתכרותו. לא ייתכן שהכנסותיו בגין שנת 2017 כעצמאי, יימחקו כליל ע"י הנתבע, תוך הנחה – שאינה נכונה - שהכנסות אלו אינן משקפות את הכנסתו בשנת 2017, ותוך התעלמות מוחלטת מהכנסותיו בשנה זו, זאת בשעה שהמנוח דיווח לרשויות על כל הכנסותיו.
- ג. אמנם המנוח לא הגיש בקשה להגדלת המקדמות בשנת 2017, אלא שבדיעבד ניתן להסיק ע"פ השכל הישר כי גובה הכנסותיו כעצמאי התבררו לו לקראת סוף השנה, וטרם היה סיפק בידו לעשות כן בשל מגבלת החגים (ספטמבר/אוקטובר). מדובר בעובד שדיווח בפועל ובזמן אמת על כל הכנסותיו, כפי שעולה גם מדוחות המע"מ ששולמו בשנת 2017.
- ד. זאת ועוד. בני משפחתו של המנוח חויבו לאחר פטירתו בתשלום הפרשי השומה לשנת 2017 לביטוח לאומי וליתר רשויות המס בגין העלייה בהכנסות המנוח דבר שיש בו כדי ללמד בהכרה בהכנסות אלו כהכנסות אמת.
- ה. בדיון שקויים בבית הדין התברר שאכן, לצורך הפרשים שהנתבע גבה מהתובעת נדרשה התובעת לשלם לביטוח לאומי הפרשים לפי הסכום של שנת 2017. לעומת זאת, כאשר הייתה צריכה לקבל כספים מביטוח לאומי לצורך קבלת קצבת תלויים – נערך חשבון לפי שנת המס 2016! לאחר הדיון הזדרז אמנם הנתבע להחזיר לה את

ההפרשים ששילמה לביטוח לאומי לפי שנת 2017, בשל החשש (הממשי) כי חיוב התובעת בהפרשי השומה ישליך על גובה הקצבה ולכן ביצע את החזר, אלא שהתנהלות זו יש בה, לדבריו, כדי ללמד על חוסר תום לב של הנתבע.

ו. יתרה מכך, ברור שהנתבע לא היה פוטר את יורשי המנוח מתשלום הפרשי המס לולא ידע על ההשלכה שיש לעניין זה על גובה קצבת התלויים של התובעת.

ז. מטרת החוק הינה כי גמלה לנפגע, תחושב על בסיס הכנסתו האמיתית עובר לתאונה. החוק מבקש לדאוג לכך שהכנסת המבוטח עובר לתאונה תשמש בסיס לקביעת שיעור הגמלה כדי למנוע פגיעה בהכנסתו של המבוטח עקב הפגיעה. הכנסת המבוטח העצמאי תבוא לידי ביטוי רק בשומה הסופית ולא בשיעור המקדמות ששילם. כלל זה מותנה בדיווחי אמת של המבוטח.

ח. הנתבע ביסס את עמדתו על החריג של [תקנה 11 לתקנות הביטוח הלאומי \(מקדמות\)](#), **התשמ"ד – 1984** (להלן – [תקנה 11](#)), ולא על הכלל הנ"ל של החוק, כשתקנה [11](#) מיועדת למצב בו המבוטח אינו מדווח דיווחי אמת. תכלית התקנה לדאוג לכך שהכנסת המבוטח קודם לתאונה תשמש בסיס לקביעת שיעור המס על מנת שלא לפגוע בהכנסתו של הנפגע, ומנגד לשמש בלם לניסיונות מרמה של מבוטחים אשר לאחר הפגיעה מנסים להגדיל את גמלתם. הפעלת תקנה [11](#) במקרה שלפנינו אינה מוצדקת ואינה נכונה.

ט. על בית הדין לאמץ את ההכרעה שנקבע [בע"ל 20/99 יעקב סדיק – המוסד שם נקבע](#) כי אם ידו של המבוטח או מי מטעמו לא גרמה להגדלת השומה הסופית לאחר התאונה, אין מקום להפעיל את [תקנה 11](#) ומן הראוי שהשומה הסופית לאחר התאונה תשמש כמדד לקביעת שיעור הגמלה ושיעורה.

4. עיקר טענות ב"כ הנתבע:

א. התקנה הרלבנטית זו הוראה [תקנה 11](#). בפועל הדיווחים שהתקבלו במל"ל, הם שומת המס של 2015 ושומת המס של 2016 שהתקבלה ממש בסמוך למותו, ב - 5.11.17 ולכן מאחר וזה דווח למס הכנסה טרם פגיעתו ב 15.10.17, הנתבע חישב את הגמלה לפי שומה של 2016 כפי שמורה [תקנה 11](#), לפיה תילקח בחשבון השומה הרלבנטית והסופית שדווחה למל"ל לפני מועד הפגיעה.

- ב. בפועל, הדיווח על שומת מס לשנת 2017 בוצע רק ב 8/18, בסמוך למועד הגשת התביעה לגמלת התלויים. הפסיקה שהתקבלה בתיקים דומים אינה שונה מהמקרה שבנדון, ופסה"ד אליו הפנה ב"כ התובעת הוא חריג שבחריג ואינו חל במקרה שבנדון.
- ג. התובעת טענה שני דברים: דבר ראשון לעניין הכנסתו של המנוח כשכיר - הכנסה כשכיר היתה ב 2015 ו 2016 כשהכנסה כשכיר נלקחת כשכר רבע שנתי לפני התאונה שבנדון. התובע לא עבד כשכיר במשך כל שנת 2017 והתובעת אף שוחחה עם פקידה מטעם המל"ל במועד אישור התביעה והצהירה שהוא לא עבד כשכיר ב 2017, דהיינו מ 1/17. לכן אין מקום לחשב את אופן גמלתו גם מהיותו כשכיר. דבר שני - לעניין דיווחים מזמן אמת - הדיווחים היחידים מזמן אמת הם דיווחי מע"מ, שהפסיקה התייחסה גם אליהם, כמו [בע"ל 32864-10-14 יורי זרושקביץ- המל"ל](#), שם צויין כי לצורך קביעת השומה אין משמעות לדו"חות מע"מ.
- ד. בחוות הדעת החשבונאית שבתיק יש פירוט של חישובים והסברים להכנסות, כשכמובן יש הכנסות והוצאות, אך זה לא הדו"ח הסופי שמוגש למס הכנסה ושמגיע גם לנתבע, ועל כן אין מקום להתייחס לדו"חות המע"מ האלה, שכבר נדחו כאמור בפסיקה. ב"כ הנתבע הפנתה לפסקי דין נוספים כדוגמת [עב"ל 36465-02-19 צבי פוסטי - המל"ל](#), וכן [עב"ל 32806-09-18 דפנה צעירי - המל"ל](#), [עב"ל 34322-10-18 חסן - המל"ל](#), ופסקי דין נוספים, המחזקים עמדה זו.
- ה. נקודה נוספת: קיימת זיקה מאוד ברורה בין מסירת העדכון על השינוי בהכנסות באופן אותנטי לפני מועד הפגיעה, לבין קביעת גובה ההכנסה לעניין דמי הפגיעה על פי השומה הסופית שמדווחת. במקרה זה, לא היו כל דיווחים או כל בקשות לשינוי מקדמות או תיקון מקדמות והגדלת מקדמות, אשר יש להן השלכה על גובה הגמלה שמשולמת. לעניין פסק דין **סדיק יעקב** שהפנה ב"כ התובעת, בית הדין האזורי לא קיים הוכחות, והעניין הוחזר לביורר בית הדין האזורי על מנת לברר את מועד הדיווח, ואם היה קודם או לאחר מועד הפגיעה. במקרה שבנדון הדיווחים ב 2017 נעשו רק **לאחר** מועד הפגיעה, אפילו קרוב לשנה לאחר מכן, ועל כן אין כל מקום לקחת בחשבון גם בשנת 2017 משזו לא דווחה בזמן אמת.
- ו. כאמור, המנוח נפטר ביום 2.11.17, דהיינו כמעט בסוף 2017. למנוח היה את היכולת בכל רגע נתון לדווח למל"ל על הגדלה או הקטנה של הכנסותיו ובכך לשלם דמי ביטוח, שהם הנגזרת לתשלום הגמלה הנדונה. דבר זה לא נעשה. המנוח או מי מטעמו

לא ביצע כל הגדלה של המקדמות בזמן שיכול היה לעשות כן. אילו דיווח כזה היה מתקבל במל"ל קודם לכן, היתה לכך השלכה על גובה הגמלה, אלא שהוא לא עשה כן מסיבותיו שלו, ואי דיווח בזמן אמת על הגדלת ההכנסות - יש בו כדי להשליך על גובה הגמלה, וזוהי למעשה תכלית [תקנה 11](#), שהמבוטח יידע כי רק הכנסה תילקח בחשבון במקרה של פגיעה, ואין משמעות לדיווחים מאוחרים שנעשו לאחר הפגיעה. לפיכך, השומה הרלבנטית היא השומה שמדווחת למל"ל. בפועל, משלא התקבל על ידו תיקון כלשהו או הצהרה על הגדלת המקדמות, תשלום דמי ביטוח בוצע רק לאחר מועד הפגיעה ב- 8/18, ולכן אין כל מקום להכיר בהכנסותיו בשנת 2017 משאלו לא דווחו בזמן אמת.

5. התקנה הרלבנטית והפסיקה:

א. [תקנה 11 לתקנות הביטוח הלאומי \(מקדמות\)](#), התשמ"ד – 1984 קובעת כדלקמן:

”(א) אירעה פגיעה בעבודה בשנת מס פלונית, תיחשב ההכנסה, לפיה חויב הנפגע בתשלום מקדמות לפני הפגיעה, כהכנסה לפי שומה סופית, והוראות תקנות 4 ו-10 לא יחולו לגבי שנה זו;

לענין זה, 'פגיעה בעבודה' – פגיעה המזכה בדמי פגיעה לפי פרק ג' או ט'2 לחוק לתקופה של 90 ימים לפחות, בין שהם רצופים ובין שאינם רצופים, או פגיעה המזכה בקיצבת נכות, בקיצבת תלויים או במענק לנכה או לאלמנה לפי הפרקים האמורים.

(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א), אם הפגיעה בעבודה אירעה בשני החדשים הראשונים של שנת מס פלונית, תיחשב כהכנסה לפי שומה סופית ההכנסה לפיה חויב הנפגע בתשלום מקדמות בשנת המס שקדמה לפגיעה.

(ג)

ב. בעב"ל (ארצי) [4424-10-12](#) מאיר אלמקיס - המוסד, מיום 17/8/15 פסק בית הדין הארצי כי:

”בעניינינו - משהגיש המערער את תביעתו להכרה כנפגע בעבודה כבר בחודש 9/10 והוכר כנפגע בחודש 11/10, ואילו את שומת המס לשנת 2009 הגיש לפקיד השומה בחודש 12/10, היינו, לאחר שהגיש את תביעתו למוסד ולאחר שתביעתו אושרה, הגיונה של תקנה 11 עומד בעינו. היינו, בשלב שבו הוגשה השומה אין כל ערובה לכך שהמערער לא שינה את הכנסותיו. יודגש, כי אין באמור כדי לקבוע כי בפועל ביצע המערער שינוי כלשהו בהכנסותיו אלא שעל פי הוראת התקנה די בכך שקיימת אפשרות לעשות כן וכי המבוטח לא סתר קיומה של אפשרות זו, כדי שלא לאפשר את קבלת השומה המאוחרת.” (ההדגשה לא מקור – י.ש).

ג. בעב"ל [32864-10-14](#), יורי דורושקביץ – המוסד מיום 25/2/16 (להלן: פס"ד דורושקביץ), אמר בית הדין הארצי מפי כב' השופט אילן איטח (כתוארו אז):

”שלוש הן תכליות התקנה: האחת, לדאוג לכך, שהכנסת המבוטח קודם לפגיעה

בעבודה היא זו שתשמש בסיס לקביעת שיעור הגמלה. זאת מתוך החשש שהכנסת העצמאי עלולה להצטמצם עקב הפגיעה, ובהתאם יצטמצם שיעור הגמלה; השנייה, לתמרץ את המבוטח העצמאי לשלם דמי ביטוח בזמן אמת על פי הכנסתו האמיתית, וממילא להביא לכך שידווח בזמן אמת על שינויים בהכנסתו; השלישית, לשמש בלם מפני ניסיונות של עצמאיים לשנות, לאחר התאונה, את שומתם ובכך להגדיל את שיעור גמלתם. תכליות אלה מוגשמות בהסדר שנקבע בתקנה 11.

זאת ועוד, יש להיות ערים לכך שמקום שבו מוגשת לאחר הפגיעה בעבודה שומה עדכנית על ההכנסה בשנה השוטפת, אין בידי המוסד כלים אמיתיים לבחון את האותנטיות של השומה המאוחרת. שכן גידול בהכנסה יכול להיות מושפע לא רק מצד ההכנסות, אלא גם מצד ההוצאות שהעצמאי מחליט לרשום או לא לרשום באותה שנה.

לאור אלה, ככלל, טענה בדבר אותנטיות השומה המאוחרת, כשלעצמה, לא יהיה בכוחה להביא לסטייה מתקנה 11 לתקנות. לכאורה, אמנם ניתן היה למצוא בנפסק בעניין סדיק יסוד לטענה זו כמצדיקה סטייה מהתקנה, אך הקושי המעשי בבחינת אותנטיות השומה המאוחרת כמו גם היותה מנוגדת לתכלית של חיוב העצמאיים לדווח על הכנסתם האמיתית בזמן אמת, הביאו לכך שטענה זו נדחתה בכל אחד מהמקרים שהובאו לפתחו של בית הדין. בעניין זה אין אלא להפנות לנפסק בבג"ץ איבגי:

"תקנה 11 פועלת אפוא, לעתים לטובת המבוטח ולעתים לרעתו, ועל כן חלה גם במקום בו הגדלת ההכנסה נעשתה לכאורה, בתום לב."

עולה מן המקובץ, כי סטייה מתקנה 11 לתקנות, ככלל, יכול שתיעשה, כפי שנפסק מלכתחילה בעניין סונונו ובעניין הנו, מקום שבו המבוטח מסר למוסד או למס הכנסה, טרם קרות התאונה וללא כל קשר אליה, דו"ח עדכני בנוגע להכנסותיו. במקרה של הגשת דו"ח כאמור, ההנחה היא שהמקדמות של אותו מבוטח צריכות היו להתעדכן ב"זמן אמת" ואם הדבר לא נעשה בשל ביורוקרטיה ו"זמן תגובה" של המערכת, אין לזקוף זאת לחובת המבוטח.

עוד עולה מן המקובץ, לאור הנפסק בעניין בשירי ובעניין סאמר, כי סטייה נוספת מתקנה 11 אפשרית במקרים חריגים שבהם מועד הפגיעה בעבודה אינו ברור, כגון מקרה שבו הפגיעה היא תוצאה של מיקרוטראומה, והוא נקבע בדיעבד, לפי שיקול דעת רפואי, לתקופה רטרואקטיבית שקודמת למועד הגשת התביעה למוסד, ומסתבר כי הדו"ח העדכני נמסר לאחר מועד הפגיעה הרטרואקטיבי, והכל בתנאי שבמועד הגשת הדו"ח העדכני לא ידע המבוטח כי תהיה לדו"ח זה השפעה על שיעור גמלותיו בגין הפגיעה בעבודה. לשלמות התמונה אציין כי דו"ח הכנסה עדכני, אין משמעו דוחות מע"מ, באשר אלה

משקפים מחזור עסקאות ולא את ההכנסה (ההדגשה לא במקור – י.ש).**6. דיון:**

- א. כפי שעולה מהאמור לעיל, ולמרבה הצער, המנוח נפגע בתאונת עבודה ונפטר, זאת בטרם סיום שנת המס של שנת 2017. במצב דברים זה, כאשר הוגשה על ידי התובעת שומה לשנת 2017 על ההכנסות שהיו למנוח בשנת זו, לאחר פטירתו, אין מקום לחשש להגדלת ההכנסות על ידה לשנת 2017 - הכנסות כפי שהיו למנוח בזמן אמת (ולא דווחו כל עסקאות למועד שלאחר פטירתו).
- יחד עם זאת, ולמרות שהכנסותיו בשנת 2017 גדלו באופן משמעותי, המנוח לא תיקן את המקדמות לשנת מס זו בזמן אמת, אף שיכול היה לעשות כן בכל רגע נתון. האם היה זה בגלל שלא הספיק לעשות כן בשל החגים, כפי שסבר ב"כ התובעת? האם המתין לראות האם ההכנסות במהלך השנה (שמטבען עונתיות), ימשיכו לעלות - ואז דיווח על ההגדלה, או אולי ירדו = או שמא היו לו סיבות אחרות שלא לעשות כן? - בנסיבות הטרגיות של מותו – את התשובה לכך לא נדע לעולם.
- ב. יחד עם זאת המנוח דיווח בזמן אמת על הכנסותיו למע"מ ולכן יש להניח כי לא ניסה להשתמט מתשלום גם לביטוח לאומי, גם אם בפועל לא ביקש להגדיל את המקדמות בזמן אמת. נכון אמנם – כפי שצויין בפס"ד דורושקביץ כי "דו"ח הכנסה עדכני, אין משמעו דוחות מע"מ, באשר אלה משקפים מחזור עסקאות ולא את ההכנסה", יחד עם זאת, במקרה שלפנינו, יש חיזוק מה בעצם הדיווח למע"מ, לכך שלא התכוון להעלים הכנסות, וכי אכן התכוון לשלם את מלוא התשלומים לביטוח לאומי, כפי שעה בשנים קודמות. זאת, אף שטרם הגיש בקשה להגדלת המקדמות, כמצופה ממנו. במצב שנוצר – ומשלא ברור מדוע לא דיווח על הגדלת המקדמות (אך כן דיווח על הכנסותיו למע"מ), ומשאין כל טענה כי מישהו הגדיל בצורה מלאכותית את הכנסותיו של המנוח לאחר פטירתו, נראה כי במקרה חריג זה הנכון הוא שהספק שנוצר יפעל לטובת המנוח, וכי לכל הפחות לא ניתן לומר כי היה ניסיון להגדיל את ההכנסות לאחר הפגיעה.
- ג. לפיכך, ואף שהגשת דו"ח מע"מ כשלעצמה אינה מהווה אינדיקציה מספיקה ע"פ הפסיקה, נראה כי ניתן לקבוע כי לאור הדיווח לרשויות האחרות - כי לא היו לו כוונות להעלים הכנסות, וכי התקיים התנאי שבפס"ד דורושקביץ כי "במועד הגשת

הדו"ח העדכני לא ידע המבוטח כי תהיה לדו"ח זה השפעה על שיעור גמלאותיו בגין

הפגיעה בעבודה", לצורך סטייה מתקנה 11. זאת גם בהתחשב בעובדה שלא מדובר
בנפגע המנסה לשנות באופן מלאכותי לאחר הפגיעה את הכנסותיו, אלא באדם שנפטר
תוצאה מתאונת עבודה ושלא דווחו עיסקאות מעבר למועד זה.
כך גם סבר ככל הנראה הנתבע מלכתחילה, בטרם הוגשה התביעה לקצבת תלויים,
ואשר חייב את התובעת, האלמנה, בהפרשים לשנת 2017 ע"פ שומת המס לשנת 2017
(הפרשים שהוחזרו לה בעקבות הדיון בבית הדין).

ד. בדיון הלא פורמאלי בבית הדין, העיר בית הדין לב"כ הנתבע, כי לא ניתן מצד אחד
לבקש מהתובעת הפרשים לפי שנת 2017 ומצד שני שלא לכלול את שנת 2017 כחלק
מהשומה העדכנית לצורך מתן קצבת תלויים לאלמנה.
בעקבות דברים אלו – החזיר הנתבע לתובעת את ההפרשים ששילמה.
למען הסר ספק – אינני רואה בהתנהלות הנתבע אשר החזיר לתובעת את ההפרשים
ששילמה לאחר פטירת המנוח כחוסר תום לב, אלא כצעד מתבקש לאור דברי בית
הדין בדיון. יחד עם זאת אין בכך כדי לאיין את העובדה שמלכתחילה סבר הנתבע כי
יש לראות בשומת שנת 2017 כמחייבת את התובעת, על כל המשתמע מכך.
ה. לאור כל האמור, ועל אף הספק שמתעורר בשל אי הגדלת המקדמות על ידי המנוח
בזמן אמת, ולאור תכלית החוק, ומששוכנעתי כי לא היה ניסיון להגדיל את ההכנסות
לאחר התאונה, הגעתי למסקנה כי יש מקום, במקרה חריג זה, לסטות מיישום
[תקנה 11](#). לפיכך, יש לקחת בחשבון לצורך חישוב הגמלה את ההכנסות לשנת 2017.
מובן שבמקרה זה – יש מקום לשוב ולחייב את התובעת בהפרשי השומה כפי שנקבע
מלכתחילה, טרם השבת הסכום ששולם על ידה.

סוף דבר:

לאור האמור לעיל, התביעה מתקבלת.
בנסיבות העניין, ישלם הנתבע לתובעת סך של 2,500 ₪ כשכ"ט והוצאות.
ערעור על פסק דין זה ניתן להגיש לבית הדין הארצי תוך 30 יום מיום המצאת פסק הדין ליד הצד
המבקש לערער.

**ניתן היום, כ"ז אדר תשפ"א, (11 מרץ
2021), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.**

11 מרץ 2021

יפה שטיין 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)